

МОВНІ ОСОБЛИВОСТІ НАЗВ КОМПЛЕКСНИХ ГОМЕОПАТИЧНИХ ПРЕПАРАТІВ, ПРЕДСТАВЛЕНИХ НА ФАРМАЦЕВТИЧНОМУ РИНКУ УКРАЇНИ

Світлична С.І., Савіна В.В., Томарєва Н.О.

Національний фармацевтичний університет
України

Вступ. Питання вивчення та систематизації національних галузевих термінологічних систем є об'єктом уваги вітчизняних мовознавців вже протягом кількох десятиліть. Однак робота щодо опису та впорядкування наукової та технічної термінології триває і сьогодні. Особливо це стосується тих галузей науки та виробництва, які з тих чи інших причин залишались, або й залишаються, поза увагою науковців. Сучасна гомеопатична термінологічна підсистема – важливий специфічний складник медичної та фармацевтичної професійних терміносистем, який має свої особливості та тенденції розвитку.

Матеріали та методи

Аналізу української гомеопатичної термінології з точки зору лексико-семантичної організації присвячені, зокрема, дослідження вітчизняної мовознавиці Т. Луковенко [1], але назви гомеопатичних препаратів у них системно не аналізовані. Назви ж лікарських препаратів алопатичної медицини досліджуються у роботах цілої низки науковців, переважно закордонних: аналізуються принципові засади підбору назв, особливості формування торгових назв та їх лінгвістичні характеристики, постійно акцентується увага на важливості раціонального вибору назв фармацевтичних препаратів.

На нашу думку, назви препаратів є окремим цікавим об'єктом для вивчення й у царині гомеопатичної термінології, особливо зважаючи на те, що в класичній гомеопатії, яка традиційно системно послуговується латиною, не практикується переклад латинських термінів та назв лікарської сировини та лікарських форм національними мовами, а головним чином, використовується їх транслітерація. Структурно-семантичний аналіз назв комплексних гомеопатичних препаратів, зареєстрованих в Україні, і є метою нашого дослідження.

Результати та обговорення

Гомеопатична термінологія не випадково випала з поля зору мовознавців, бо протягом багатьох

років й до сьогодні не вщухають суперечки щодо ефективності гомеопатичних принципів лікування та взагалі права на її існування. Однак інтенсивність розробки, виробництва та застосування гомеопатичних препаратів, зокрема комбінованих гомеопатичних лікарських засобів, не знижується. З часу заснування гомеопатії минуло понад 200 років, зокрема 170 років вона присутня в Україні, цей метод значної популярності серед населення. Перша гомеопатична аптека була відкрита у Києві у 1835 році. Офіційно ж гомеопатію в Україні визнано наказом МОЗ №165 від 03.08.1989 р. «Про розвиток гомеопатичного методу лікування в медичній практиці та покращення організації забезпечення населення гомеопатичними засобами».

Перші вітчизняні комплексні гомеопатичні препарати зареєстровані у 1995 році. Сьогодні такі препарати згідно Закону України «Про гомеопатичні лікарські засоби» мають статус лікарських засобів й внесені до «Державного реєстру лікарських засобів» як окрема фармакологічна група.

У Доповненні 1 до Державної Фармакопеї України розміщені загальні статті на гомеопатичні лікарські засоби. Створено сучасний варіант «Української номенклатури монокомпонентних гомеопатичних засобів» [2]. У Доповненні 3 до ДФУ розміщено загальну статтю «Методи виготовлення гомеопатичних базових препаратів і потенціювання» [3]. Гомеопатичні препарати увійшли до стандартів надання медичної допомоги та вводяться до формулярів лікування різних хвороб, а навчальні курси з технології гомеопатичних лікарських засобів та принципів лікування – у навчальні плани з підготовки лікарів та фармацевтів. В Україні функціонують більше 30 гомеопатичних аптек, створені Асоціація гомеопатів України та Товариство гомеопатичної фармації. Серійне виробництво гомеопатичних препаратів здійснює низка невеликих фірм-виробників, основна ж кількість промислових гомеопатичних препаратів надходить до України з європейських країн – Німеччини, Великобританії, Франції, Італії, а також із США та інших країн.

Тож за високого темпу розвитку та поширення гомеопатії в Україні та світі дослідження й систематизація гомеопатичної термінології та номенклатурних назв набувають актуальності. Пропонована робота, головним чином, ґрунтується на аналізові назв комбінованих гомеопатичних препаратів, зазначених у двох документах: Державний реєстр лікарських засобів України (розділ «Гомеопатичні засоби», який містить перелік з 553 гомеопатичних препаратів, враховуючи різні дозування певних ліків) та Наказ МОЗ України №876 від 18.04.2019 р. «Про затвердження Переліку лікарських засобів, дозволених до застосування в

Україні, які відпускаються без рецептів з аптек та їх структурних підрозділів» [4, 5]. У цій роботі ми не мали на меті аналізувати назви гомеопатичних монопрепаратів, які у більшості випадків співпадають з назвами гомеопатичної лікарської сировини. Зазначимо, однак, що крім рослинної лікарської сировини, у світовій гомеопатичній практиці застосовуються близько 900 субстанцій хімічного та мінерального походження. Приблизно п'яту частину всіх гомеопатичних субстанцій складають органічні сполуки, частина яких є алопатичними препаратами, а також значна кількість субстанцій – речовини тваринного походження. Окремо виділяються нозоди – гомеопатичні субстанції, виготовлені із патологічно змінених органів або їх частин, а також із умертвлених культур мікроорганізмів, продуктів розкладання органів та рідин, що вміщують збудників хвороби або їх продукти. Латинські назви гомеопатичних субстанцій добре відомі за «Materia Medica гомеопатичних препаратів» В. Беріке, «Реперторіум» Кента та іншими класичними працями з гомеопатії. Усі вони утворені за чіткими, традиційними правилами терміноутворення, і саме тому в даному випадку не були обрані нами за об'єкт аналізу [6,7].

У Державному реєстрі лікарських засобів України представлені препарати 37 гомеопатичних фірм-виробників, п'ять із яких – вітчизняні [4]. У Переліку лікарських засобів України присутня і більша кількість виробників, і більша кількість гомеопатичних препаратів. У процесі зробленого

аналізу номенклатурних назв визначилися як загальні підходи до побудови назв препаратів, спільні для всіх виробників саме гомеопатичних лікарських засобів, так й індивідуальні особливості назв препаратів окремих фірм. За будовою всі назви гомеопатичних препаратів, як і назви алопатичних лікарських засобів, діляться на три групи: однослівні, двослівні та багатослівні. Найбільша за обсягом група однослівних назв, майже така ж кількість двослівних і значно рідше зустрічаються багатослівні назви. За основу для аналізу візьмемо назви препаратів тих виробників, які найширше представлені в Україні. Перш за все, це німецька гомеопатична фірма «Biologische Heilmittel Heel GmbH» (Heel – від латинського *Herba est ex luce* – Трава створена зі світла), яка присутня на вітчизняному ринку вже більше двадцяти років і продукція якої в Україні на сьогодні нараховує 55 препаратів.

У назвах препаратів фірми Heel привертає увагу послідовне використання назви фірми як вказівки на виробника і водночас своєрідного знаку якості, гарантії її високого рівня. Назва фірми може бути наведена повністю (Heel), або ж частково (-eel), у сполученні з назвою органу, конкретної хвороби, хворобливого стану, на пряму дії а також цільової групи, на яку направлена дія препарату, чи, рідше, з назвою лікарської рослинної сировини або діючої фармакологічної субстанції. Складові можуть писатися разом або через дефіс. Проаналізуємо декілька показових прикладів.

Таблиця 1 Класифікація найменувань препаратів Heel

Назва хвороби, хворобливого стану + назва фірми	Angin-Heel (препарат для лікування запальних захворювань ротової порожнини; лат. <i>angina</i> , ae f – ангіна, гостре інфекційне лімфатичне запалення тканини горла + Heel); Gripp-Heel (препарат для лікування ГРВІ та грипу; фр. <i>grippe</i> – грип + Heel); Klimakt-Heel (препарат для лікування порушень, пов'язаних із преклімактеричним періодом; лат. <i>periodus praeclimacterica</i> + Heel); Psorinoheel (препарат для лікування псоріазу, алергії та запальних процесів різних органів; лат. <i>psoriasis</i> , is f + Heel); Traumeel (грец. <i>trauma</i> , atis n – ушкодження + -eel; препарат лікує порушення цілості та функції тканин або органів унаслідок зовнішнього впливу; психологічне або емоційне ушкодження); Vertigoheel (препарат для лікування вертиго – захворювання, характерного втратою здатності ясно сприймати дійсність, розуміти, мислити; запамороченнями неврального та судинного походження; лат. <i>vertigo</i> , inis f + Heel).
Назва органу або на пряму дії препарату + назва	Gastricumeel (препарат лікує захворювання шлунку; лат.

фірми	gastricum – шлунковий + -eel); Gynaecoheel (препарат призначений для лікування захворювань жіночих статевих органів; грец. gune, gynaicos – жінка + Heel); Hepheel (препарат для лікування захворювань печінки; грец. hepar, hepatis n – печінка + -eel); Nervoheel (препарат для лікування екзогенних депресій та психозів; лат. nervus, i m – нерв + Heel); Oculoheel (препарат для лікування кон'юнктивіту; лат. oculus, i m – око + Heel); Reneel N (препарат для лікування запальних захворювань нирок; лат. ren, renis m – нирка + -eel); Spascreel (препарат блокує судоми гладенької мускулатури; грец. spasmus, i m – судоми + франц. couper – різати + -eel).
Назва лікарської сировини + назва фірми	Arnica-Heel (у складі сировини містить рослину <i>Arnica montana</i> E. – Арніка гірська); Galium-Heel (у складі сировини містить рослину <i>Galium aparine</i> L. – Підмаренник чіпкий); Vinceel (до складу препарату входить <i>Vincetoxinum hirundinaria</i> – Ластовень звичайний; Vinc- + -eel).

Часто у назвах препаратів вказівка на хворобу, орган, який лікується, напрям дії препарату, лікарську сировину поєднується з характеристикою препарату за його типом або призначенням: *compositum* – складний, комбінований, комплексний, або *complex* – комплекс; *homaccord* – комплексний

ін'єкційний або пероральний препарат звичайної або посиленої дії; *injeel* – ін'єкційний препарат, що містить тільки один активний інгредієнт (від *lat. injectio, injectionis f* – ін'єкція); *pro injectionibus* – для ін'єкцій; *nosodum, i n* (*грец. nosos* – хвороба) – нозодний препарат.

Таблиця 2 Назви препаратів, що містять характеристику препарату за типом або призначенням

<i>Cerebrum Compositum</i>	препарат для лікування розладів нервової системи, склерозу, хвороби Паркінсона; лат. <i>cerebrum, i n</i> – мозок
<i>Coezyme Compositum</i>	грец. <i>coenzyme, es f</i> – органічна небілкова молекула, що зв'язується з білком й утворює активний фермент
<i>Discum Compositum</i>	основний діючий компонент: <i>Discus intervertebralis suis</i> – диск міжхребцевий свині
<i>Euphorbium Compositum</i>	<i>Euphorbia, ae f L.</i> – молочай
<i>Placenta Compositum</i>	лат. <i>placenta, ae f</i> – плацента
<i>Thyreoidea Compositum</i>	препарат для лікування дисфункції щитоподібної залози – <i>glandula thyreoidea</i>
<i>Berberis-Homaccord</i>	<i>Berberis, idis f L.</i> – барбарис
<i>Melilotus-Homaccord</i>	<i>Melilotus, i m Mill.</i> – буркун
<i>Nux vomica-Homaccord</i>	<i>Strychnos nux-vomica L.</i> – блювотний горіх, чилібуха
<i>Agnus Complex S</i>	за назвою фармакогностичної сировини: <i>Vitex agnus-castus</i> – Аврамове дерево невинне
<i>Grafitis Complex S</i>	лат. <i>complex, icis</i> – щільно зв'язаний; у складі містить <i>Graphites D-10</i>
<i>Metro-Adnex – Injeel</i>	препарат для лікування аднекситу (лат. <i>adnexitis, is f</i>)

У назвах препаратів можуть бути поєднані більше двох складових, як це демонструють наступні приклади:

Таблиця 3 Багатокомпонентні назви препаратів

Euphorbium Compositum Nasentropfen S	Euphorbia, ae f L. – Молочай
Grippe-Nosode-Injeel	нозодний препарат для лікування ускладнень від грипу; фр. grippe – грип
Herpes simplex Nosod Injeel Heel	містить повну назву вірусу – Герпес простий, два означення – нозодний препарат та ін'єль, а також повну назву фірми-виробника
Restructa pro injection S	препарат для лікування сечокислового діатезу, артрити та ін.; назва утворена від лат. restruo, struxi, strictum, ere – відбудовувати знову, відновлювати
Tonsillitis-Nosode-Injeel	нозодний препарат для лікування хронічного запалення мигдаликів – лат. tonsillitis, itidis f
Trichomonaden-Fluor-Injeel	препарат для лікування трихомоніазу; у складі містить Trichomonaden fluor Nosode

Вказівка на фірму-виробника досить часто зустрічається і у назвах алопатичних препаратів, але не настільки послідовно. Для гомеопатичної ж

номенклатури ця особливість є показовою. Невеликий ряд прикладів – назв лікарських засобів різних виробників гомеопатичної продукції:

Таблиця 4 Назви, що вказують на фірму-виробника

Guna-matrix, Guna-flu, Guna-reducycl	фірма Guna S.p.a., Італія
Spenglersan Kolloid K	фірма Mecel-Spenglersan GmbH, Німеччина
Cordalon-ARN, Snoverun-ARN, Spasminal-ARN	фірма «Арніка», Україна
Quentakehl D5, Mucokehl D5	фірма Sanum-Kehlbek GmbH & Co. KG, Німеччина
Cefavora, Cefagil, Cefamadar	виробник Cefak KG, Німеччина
Dr. Theiss grippe drops, Aflu Theiss	фірма Dr. Theiss Naturwaren GmbH, Німеччина
Homvio-nervin, Homvio-reuman	фірма Homviora Arzneimittel Dr. Hagedorn GmbH & Co, Німеччина
Loma Lux Psorias, Loma Lux Akne	фірма Loma Lux Laboratories, США
Hevert Pulmo	фірма Hevert Arzneimittel GmbH & Co. KG, Німеччина
Hesup spag. Peka	фірма Pekana Naturhalmmittel GmbH, Німеччина

Цікаві назви препаратів фірми «Лабораторія Віджоса С.А. де Сі.Ві», Республіка Ель-Сальвадор, де підкреслюється не фірма-виробник, а країна походження: Enersel Max, Enersel Forte та інші.

Загалом назви гомеопатичних препаратів за логікою будови переважно не відрізняються від торгових назв алопатичних препаратів, анонсує

назву хвороби, хворобливого стану чи органу, на які направлена дія лікарських засобів, назву лікарської сировини, з якої вони виготовлені, або діючої фармакологічної субстанції. Про це свідчать як назви препаратів фірми Heel, так і назви препаратів інших виробників.

Таблиця 5 Назви, що містять згадку про захворювання або орган, на лікування якого направлені

Heel	Mulimen	(препарат регулює нейрогормональну функцію жіночих статевих органів, має спазмолітичну, седативну і знеболіючу властивості; можливо, muli- від multus, a, um – численний, як показник багатовекторної дії препарату, та men- від menstruatio, onis f – менструація);
	Leptandra	(у складі міститься Leptandra virginica – Веронікаструм вірджинський; препарат для лікування захворювань органів травлення).
	Cralonin,	назва утворена класичним способом складової аббревіації

		від латинських назв фармацевтичної сировини: Crataegus – Глід, Kalium carbonicum – Калію карбонат, Spigelia – Спігелія).
Herbamed	Contusin gel	<i>лат.</i> contusio, onis <i>f</i> , contundere – розбивати, троцтити; для лікування механічних ушкоджень, зумовлених раптовою механічною дією
Unipharm Inc.	Hoodia	від латинської ботанічної назви кактуса Hoodia Gordonii, порошок м'якоти якого він містить
Біолік	Cardiolin	<i>грец.</i> kardia – серце
Deutsche-Homoeopathic Union Dhu-Arzneimittel GmbH & Co.KG	Cinnabsin	препарат названо за основною діючою речовиною Cinnabaris

Привертає увагу те, що на відміну від торгових назв алопатичних препаратів, при творенні яких останнім часом першочергова увага приділяється мовним особливостям, пошуку нестандартних, незвичних форм, у номенклатурі фірми Heel такий підхід до творення назв не переважає. Стосовно саме Heel виділимо із аналізованих назв одного препарату – Zeel T. Препарат призначений для лікування порушення цілості та функцій тканин або органів унаслідок зовнішнього впливу; психологічних та емоційних ушкоджень. Коротка, легка для запам'ятовування, вимови та написання назва утворена з літери Z, рідкої в класичній латині сильної дзвінкої приголосної, що сприймається як позитивно активна, на підсвідомості

викликаючи довіру до препарату, та вказівки на фірму-виробника як своєрідного знаку якості, гарантії її. Крім того і візуально, і щодо звучання назва нагадує німецьке *ziel* – мета; українське, російське, польське – *ціль*, *цель* та ін., що також працює на імідж препарату.

Як свідчить аналіз, складова та буквена аббревіація у поєднанні з лексичними алюзіями, зазвичай з латинської мови, або ж без них, сьогодні є найуживанішим способом творення назв препаратів переважної більшості виробників гомеопатичних лікарських засобів. Так, фірма Richard Bittner AG (Австрія) постійно націлена на пошук виразних й разом з тим інформативних назв препаратів Для ілюстрації цього розглянемо ще декілька прикладів:

Таблиця 6 Типові назви препаратів виробника Richard Bittner AG

Vocara	Препарат лікує захворювання лорорганів, назва препарату утворена від латинського іменника <i>vox, vocis f</i> – голос, звук, тон, вимова, крик та довільно вибраних літер, характерних для назв зазначених хвороб та лікарської сировини.
Gentos	<i>лат.</i> <i>organa genitalia</i> – органи статеві; препарат для лікування гострих та хронічних захворювань передміхурової залози та сечового міхура
Pumpan	препарат для лікування захворювань серця, зокрема, порушень серцевого ритму; назва імітує звуки серцебиття
Remens	префікс <i>re</i> – відновлення, повторність дії + <i>menstruatio, onis f</i> – менструація; препарат відновлює порушення менструального циклу та лікує клімактеричні розлади

Таблиця 7 Назви утворені шляхом аббревіації

Subetta, «Матеріа Медіка Україна»	препарат для лікування ускладнень діабету, у складі містить антитіла до С-кінцевого фрагмента бета-субодиниці рецептора інсуліну афінно очищені; антитіла до ендотеліальної No-синтази афінно очищені; <i>лат.</i> <i>anticorpora ad C-extremum fragmentum beta-subunitatis receptoris insulini decontaminata affiniter; anticorpora ad No-synthasam endotheliale decontaminata affiniter</i> . Назва утворена шляхом складової аббревіації.
Influcid, «Deutsche Homoeopathic Union Dhu – Arzneimittel GmbH & Co. KG.	препарат для лікування грипу та ГРВІ. Назва утворена від італійського <i>influenza</i> < <i>лат.</i> <i>influere</i> – проникати та терміноелемента <i>-cid-</i> < <i>лат.</i> <i>caedo</i> ,

	cecidi, caesum, 3 – убивати
Yazbin, «Lupin Limited»	препарат містить шкаралупу молюска Шанкра Басма, рослини <i>Azadirachta indica</i> , <i>Embllica officinalis</i> = <i>Phyllemblica</i> , <i>Tinospora cordifolia</i> , є цитопротекторним, протизапальним та антацидним засобом – <i>remedium</i> <i>cytoprotectorium</i> , <i>antiphlogisticum</i> , <i>antacidum</i> . Назва утворена шляхом буквенної абрєвіації
Evica, «Herbion Pakistan, Private Limited»	складова абрєвіація є основою для створення назви препарату, до складу якого входять екстракти (<i>extracta</i>) рослин <i>Saraca indica</i> , <i>Symplocos racemosa</i> , <i>Valeriana wallichii</i> , <i>Matricaria chamomilla</i> , <i>Vitex agnus-castus</i> , <i>Areca catechu</i> .

Значимо також, що в номенклатурі зокрема фірми Heel не спостерігається значного впливу англійської мови та назв БАДів, який надто характерний для сучасної номенклатури лікарських засобів. Хоча інколи він все таки проявляється. Про це свідчить і вживання латинського дієприкметника *complex, plícis* – тісно зв'язаний, у запозиченому з англійської мови значенні «комплекс» замість традиційного латинського дієприкметника *compositus, a, um* – складний, і поява багатослівних, розлогих назв препаратів. Часом це помітно й у назвах окремих препаратів (навіть, якщо автори свідомо у назві таких асоціацій й не передбачали). Опосередковано, наприклад, асоціація з англійським *help* – допомога, проявляється у назві препарату *Hereel* додатково до вказівки на орган, на який направлена дія препарату (*печінка – herag, atis n*), та

назву виробника (-eel). Однак про відсутність впливу англійської мови не можна стверджувати стосовно номенклатури гомеопатичних лікарських засобів загалом. Вплив англійської мови, головним чином завдяки поширенню англійських назв біологічно активних добавок, сьогодні у сфері гомеопатії дуже помітний. Це і вживання англійської лексики у якості назв препаратів, поєднання англійських терміноелементів з традиційними латинськими, поява англізованих форм латинських іменників, прикметників, дієприкметників, прислівників, назв хімічних сполук, та поширення багатослівних назв, які мають описовий характер. Проаналізуємо для прикладу низку торгових назв відомих вітчизняних та закордонних виробників гомеопатичних лікарських засобів.

Таблиця 8 Назви, що мають виражений вплив англійської мови

ТОВ «Байер Україна»	<i>Nasol-kids</i> (лат. <i>nasus, i n</i> – ніс + англ. <i>kids</i> – малюк); <i>Nasol-advans</i> (лат. <i>nasus, i n</i> – ніс + англ. <i>advans</i> – покращений); <i>Nasol-baby</i> (лат. <i>nasus, i n</i> – ніс + англ. <i>baby</i> – дитина)
«Guna S.p.a.», Італія	<i>Guna-male</i> (англ. <i>male</i> – чоловічий); <i>Guna-bowel</i> (англ. <i>bowels</i> – нутрощі, кишківник); <i>Guna-mood</i> (англ. <i>mood</i> – настрій)
«Гомеопатична аптека», Україна	<i>Babynorm</i> (англ. <i>baby</i> -дитина, немовля)
«Walsh Pharma», підрозділ «Bob Walsh Enterprices Inc.», США	<i>Bioline</i> (грец. <i>bios</i> – життя; показник біологічного походження препарату й англ. <i>line</i> – лінія) + назва хвороби, для лікування якої застосовується препарат, англійською мовою або латиною: <i>Bioline-Allergy</i> (лат. <i>allergia, ae f</i> – алергія), <i>Bioline-Prostate</i> (лат. <i>prostatitis, idis f</i> – простатит), <i>Bioline-Nervosnees</i> (лат. <i>nervositas, atis f</i> – нервозність) та інші.
«Laboratoires Boiron», Франція	<i>Dentinnorm Baby</i> (англ. <i>baby</i> – дитина, немовля); <i>Homeostress</i> (грец. <i>homoeopathia, ae f</i> + англ. <i>stress</i> – напруження, напруга).

Розширенню сфери функціонування англійської мови у царині фармацевтичної термінології, зокрема в гомеопатичній номенклатурі, безперечно, сприяє і те, що сьогодні в Україні на

офіційному рівні ліцензування, реєстрація та маркування препаратів відбувається українською та англійською мовами. Особливо такі двомовні дублети чітко проявляються у багатослівних назвах:

Таблиця 9 Двомовні дублети у назвах препаратів

Сироп від кашлю Др. Тайсса – Cough syrup Dr. Theiss;
Подорожника сироп від кашлю Др. Тайсс – Plantain cough syrup Dr. Theiss (виробник «Dr. Theiss Naturwaren GmbH», Німеччина);
Ангінал з шавлією, локрицею та евкаліптовою олією – Anginal with Sage, Liquorice and Eucalypti etheroleum (виробник «Dr. Muller Pharma», Чехія);
Натріум фосфорікум сіль доктора Шлюслера №9 – Natrium phosphoricum salt of Dr. Schuessler №9 (виробник «Deutsche-Homoeopathic Union DHU-Arzneimittel GmbH & Co. KG.», Німеччина).

Описані вище характерні риси притаманні, так чи інакше, назвам препаратів всіх гомеопатичних фірм-виробників, однак, кожна з них намагається зберегти при цьому і свої фірмові словотвірні особливості. «Bionorica», наприклад, низку назв своїх препаратів утворює з терміноелементом -pret, який прямо асоціюється, як на нашу думку, з латинським прикметником pretiosus, а, um – цінний, дорогий, та стає їх специфічною маркетинговою ознакою:

Таблиця 10 Назви виробника «Bionorica»

Sinupret (<i>лат. sinus, i m</i> – пазуха, ніс + -pret);
Immupret (<i>лат. immunitas, atis f</i> – імунітет + -pret);
Bronchipret (<i>лат. bronchitis, idis f</i> – бронхіт + -pret);
Tonsipret (<i>лат. tonsilla, ae f</i> – мигдалик + -pret).

Також, наприклад, значна кількість назв продукції фірми утворена з досить рідким для цієї групи номенів кінцевим афіксом -on: Mastodynon (*лат. mastodynia, ae f* – біль у грудній залозі) та ін.

Назви переважної більшості препаратів «Національної Гомеопатичної Спілки України» мають чітку однотипну структуру: назва хвороби або

хворобливого стану, або органу, на який направлена дія препарату + вказівка на лікарську форму (найчастіше – гранули): Broncho-gran; Masto-gran; Arthro-gran, Chole-gran. Деколи вказівка на лікарську форму подається в інших варіантах та з використанням у назвах російської та української мов: Антигрипін дитячий гранули гомеопатичні; Вес-норма гранули гомеопатичні, Ангін-гран драже та ін.

У пошуку несхожих на інші та легко доступних для споживача назв до української та російської мов звертаються й інші виробники: На сон (ПАТ «Технолог», Україна), Сноверин-ARN («Арніка», Україна), Іов-малюк УФК («Біолік», Україна). Для творення назв препаратів використовуються слова, словотвірні елементи та словосполучення й з інших європейських мов: Doppelherz Aktiv (німецькою мовою – Подвійне серце; фірма Hevert Arzneimittel GmbH & Co. KG., Німеччина).

Оптимального поєднання виразності, нестандартності та прозорості інформативності намагається досягати при творенні назв препаратів відома французька фірма «Laboratories Boiron»:

Таблиця 11 Назви виробника «Laboratories Boiron»

Cicaderma (<i>грец. derma, atis n</i> – шкіра);
Sedativ (<i>лат. sedatio, onis f</i> – заспокоювання; препарат заспокоює, знімає напруження);
Homeovox (<i>грец. homoeopathia, ae f</i> + <i>лат. vox, vocis m</i> – голос, крик; препарат для лікування ларингіту, охриплості);
Cocculin (назва походить від Cocculus indicus – Кокулус індійський, рослини, що входить до складу фармацевтичної сировини препарату);
Arnigel (гель для лікування забоїв, синців, м'язового болю; містить у складі рослину <i>Arnica montana</i> – Арніка гірська);
Homeostress (<i>грец. homoeopathia, ae f</i> + <i>англ. stress</i> – напруження; препарат чинить заспокійливу дію).

Такий же підхід до творення назв лікарських засобів у «Deutsche Homoeopathic Union DHU – Arzneimittel GmbH & Co. KG.» (Німеччина):

Таблиця 12 Назви виробника «Deutsche Homoeopathic Union DHU – Arzneimittel GmbH & Co KG»

Gastrokind (<i>грец.</i> gaster, tris <i>f</i> – шлунок; <i>нім.</i> kinder – дитина; препарат лікує кишкові розлади у дітей);
Dysmenorm (<i>dys-</i> – порушення функції в організмі, <i>лат.</i> menstruatio, onis <i>f</i> – менструація + норма, <i>ae f</i> – норма, керівне начало);
Capadol (<i>лат.</i> caput, itis <i>n</i> – голова + <i>лат.</i> dolor, oris <i>m</i> – біль; препарат лікує мігрень);
Rhinital (<i>грец.</i> rhis, rhinos <i>f</i> – ніс; лікує захворювання верхніх дихальних шляхів).

Донесенням за допомогою назви препарату лікарського засобу опікується й «Гомеопатична аптека» (м. Харків):

Таблиця 13 Назви виробника «Гомеопатична аптека»

Нормотон (<i>лат.</i> norma, <i>ae f</i> – норма, керівне начало + <i>грец.</i> tonos – напруга, тиск; препарат для лікування нейроциркуляторної дистонії);
Остеотон (<i>грец.</i> osteon – кістка + <i>грец.</i> tonos – напруга, тиск; лікує остеомієліт, остеопороз, рахіт, карієс);
Травмалек (<i>лат.</i> trauma, atis, <i>n</i> – ушкодження + <i>рос.</i> лечение);
Холещинал (<i>грец.</i> chole, es <i>f</i> – жовч + <i>грец.</i> kystis – пузир; препарат для лікування гострих та хронічних холециститів та гепатитів).

Швейцарська фірма «Herbamed» надає перевагу назвам з кінцевим афіксом -in: Hepasin, Dysolvin, Contusin, Tonusin, Amarin та ін. Німецька фірма «Dr. Wilmar Schwabe GmbH & Co. KG» залюбки акцентує увагу на рослинному походженні лікарського засобу за допомогою терміноелемента -plant (*лат.* planta, *ae f* – рослина): Memoplant, Neuroplant, Prostoplant. Американська фірма Loma Lux Laboratories зазвичай поєднує у назвах препаратів перші два слова із назви фірми з назвою хвороби, проти якої направлена дія препарату. Слово Lux таким чином вказує і на виробника, і начебто засвідчує високу якість його продукції: Loma Lux Psoriasis, Loma Lux Akne. Латинський іменник lux, lucis *f* має багато значень – світло, сяйво, блиск, слава, втіха, відомість, допомога, спасіння. Всі вони сприймаються як позитивні, і це важливо. Крім того у загальноєвропейському контексті lux є показником усього високоякісного. Для номенклатури фірми Homviora Arzneimittel Dr. Hagedorn GmbH & Co. (Німеччина) характерна чітка, однотипна структура більшості назв препаратів: назва виробника + назва хвороби, на лікування якої направлена дія препарату: Homviocorin-N (*лат.* cor, cordis *n* – серце), Homvionervin (*лат.* nervus, *i n* – нерв), Homvio-prostan (*лат.* prostatitis, idis *f* – простатит), Homvio-reuman (*лат.* rheumatismus, *i m* – ревматизм), Homviotensin (*лат.* tensio, onis *f* – напруга) та ін.

Розгляд слівотвірних пріоритетів представлених на фармацевтичному ринку виробників гомеопатичної продукції можна було б

продовжувати й поглиблювати, однак, у цій роботі ми не мали на меті зробити вичерпний аналіз всієї сучасної гомеопатичної номенклатури, а намагалися лише визначити її основні характерні риси та окреслити тенденції розвитку.

Однак наостанок не можна залишити поза увагою ще один важливий аспект – мовні особливості описів складу в інструкціях до препаратів різних гомеопатичних фірм. Незважаючи на те, що в гомеопатії утвердилася стійка вікова традиція повного й послідовного, можна сказати бездоганного, опису складу препаратів латинською мовою, зазвичай без перекладу назв складових національними мовами, а лише з їх можливою транслітерацією, зараз ми спостерігаємо абсолютно розбалансовану ситуацію. Одні виробники дотримуються традиції й наводять латинські назви та їх транслітеровані кирилицею варіанти (таких фірм значно менше), інші – латинські назви та їх переклад українською мовою, або ж навпаки – українські назви та латинські переклади. У деяких описах складові зазначені тільки українською мовою, а до окремих препаратів пропонуються лише латиною. Неприйнятними виглядають гібридні описи, де поєднуються латина і, головним чином, англійська. Показовим щодо останніх може бути опис складу препарату Micox італійської фірми «Guna S.p.a.»: Lymphatic vessel suis (англійська; Лімфатична судина свині, *лат.* Vas lymphaticum suis), Conjunctiva tissue suis (англійська; Сполучна тканина свині, *лат.* Textus connectivus suis), Dehydroepiandrosteron

(лат. Dehydroepiandrosteronum), Hyaluronidase (лат. Hyaluronidasa), Natrium oxalaceticum (латинська), Nadinum DL (латинська), Malic acid (англійська; лат. Acidum malicum), Natrum pyruvicum (латинська), Prolactin (лат. Prolactinum), Trichinoyl (лат. Trichinoylum), Pyrogenium (латинська), Thyrosine (лат. Thyrosinum), Fucus vesiculosus (латинська), Natrum sulphuricum (латинська), Thuja occidentalis (латинська). У таких описах часто привертають увагу англійські назви хімічних сполук, зокрема кислот, що, найвірогідніше, пояснюється впливом розроблених англійською мовою діючих рекомендацій Міжнародного союзу з чистої та прикладної хімії (IUPAC), а це значить, що така тенденція буде і далі прогресувати. Загалом же і ця ситуація, й окремі окреслені нами вище характерні особливості сучасної гомеопатичної номенклатури вказують на певні «мутаційні» процеси, які відбуваються зараз у царині гомеопатичної термінології, на її швидке зближення з термінологією алопатичної медицини та фармації.

Висновки. Проведений аналіз показує, що назви комбінованих гомеопатичних засобів у переважній більшості створюються на тих самих засадах, що і торгові назви алопатичних лікарських препаратів, тобто з урахуванням психології споживача. Спільною для них є також і лексична база: латина та давньогрецька мови. Частина виробників гомеопатичної продукції

досить послідовно дотримується гомеопатичних номенклатурних традицій, які умовно можна назвати «інформативними», закладаючи у назві чіткі відомості про фармакологічні, фармакотерапевтичні властивості препарату, лікарську сировину або активну субстанцію. Традиційно у назвах багатьох гомеопатичних лікарських засобів вказується назва фірми-виробника або характеристика препарату за типом та призначенням. Однак останнім часом основна увага приділяється мовним аспектам словотвору, пошуку коротких, оригінальних, яскравих та виразних назв, які б привертали увагу та легко запам'ятовувалися. На протигагу коротким назвам зростає й кількість описових номінативних конструкцій з розширеною інформацією для споживача: виробник, назва або перелік основних складових, лікарська форма, призначення. Тобто ринкові пріоритети виходять на перший план. Це свідчить про те, що гомеопатична термінологія сьогодні змінюється, розвиваючись в одному напрямі з алопатичною, що підтверджується також і появою назв препаратів, утворених національними мовами, а особливо, потужним впливом англійської мови, який проявляється на всіх рівнях: лексичному, морфологічному та синтаксичному, і якого дотепер в гомеопатичній термінології не спостерігалось.

Language features of the names of complex homeopathic medicines presented on the ukrainian pharmaceutical market

Svitlychna Y.I., Savina V.V., Tomarieva N.O.

Annotation. Introduction. The intensity of development, production and use of homeopathic medicines has been increasing both in Ukraine and throughout the world. The relevance of the research is due to the rapid growth of industrial production of combined homeopathic medicines, and hence the need for research and systematization of homeopathic terminology and nomenclature. The purpose of the article is a structural and semantic analysis of the names of complex homeopathic medicines that are most widely represented in Ukraine. The task of the analysis is to investigate the methods of creating the names of combined homeopathic medicines, to identify general approaches to the construction of the names of medicines common to all manufacturers of homeopathic drugs, as well as individual features of individual companies. **Material & methods.** The object of the study is the names of combined homeopathic medicines specified in two documents: the State Register of Medicines (the "Homeopathic Medicines" section, which contains a list of 553 homeopathic medicines, including different dosages of certain medicines) and Order of the Ministry of Health of Ukraine No. 876 dated 18.04 2019. "On the approval of the List of medicines allowed for use in Ukraine, which are dispensed without a prescription from pharmacies and their structural subdivisions." The State Register of Medicinal Products contains the drugs of 37 homeopathic manufacturers, five of which are domestic. The list of medicines contains both a larger number of manufacturers and a larger number of homeopathic medicines. As a basis for the analysis, are taken the names of medicines of those manufacturers that are most widely represented in Ukraine. The main research methods are continuous sampling, comparative, descriptive, statistical, component analysis, semantic analysis, and others. **Results & discussion.** In the analysis process both general approaches to the construction of the names of medicines common to all manufacturers and definite features of individual companies were determined. According to the structure, all the names of homeopathic medicines like the names of allopathic medicines are divided into three groups: one-word, two-word and multi-word. The largest is one-word names group, almost the same number of two-word names is represented while multi-word names are much less common. In general, in the names of homeopathic medicines, there is an indication of the name of the disease, painful condition or organ, on which the action of the drugs is directed, the name of the medicinal raw material from which they are made or the

active pharmacological substance, which can sometimes be combined with the characteristic of the drug according to its type or purpose. The homeopathic nomenclature is also characterized by the use of an indication of the manufacturer in the names of drugs: Heel, Dr. Theiss, ARN and others. **Conclusion.** The conducted analysis shows that the names of combined homeopathic remedies are mostly created on the same basis as the trade names of allopathic medicines, i.e. taking into account the consumer psychology. They also share a lexical base: Latin and ancient Greek languages. Some manufacturers of homeopathic products quite consistently follow homeopathic nomenclature traditions, which can be conditionally called "informative", including in the name clear information about the pharmacological and pharmacotherapeutic properties of the medicine, medicinal raw material or active substance. Traditionally, the names of many homeopathic medicines indicate the name of the manufacturing company or the characteristics of the drug by type and purpose. However, recently, the main attention is paid to the linguistic aspects of word creation, the search for short, original, bright and expressive names that would attract attention and be easily remembered. In contrast to short names, the number of descriptive nominative constructions with extended information for a consumer is also increasing: manufacturer, name or list of main ingredients, dosage form, purpose. That is, market priorities come to the fore. This indicates that homeopathic terminology is changing today, developing in the same direction as allopathic, which is also confirmed by the appearance of medicine names formed in national languages, and especially, by the powerful influence of the English language, which is manifested at all levels: lexical, morphological and syntactic, and which has not yet been observed in homeopathic terminology.

Keywords: Latin language, Latin homeopathic terminology, names of combined homeopathic drugs, medicinal raw materials.

References

1. Lukovenko T. Thematic classification of Ukrainian homeopathic terminology (thematic divisions of medical, psychological and pedagogical terms). Theoretical and applied problems of modern philology. 2019. Vol. 8(1). P. 101-105.
2. State Pharmacopoeia of Ukraine. Addendum 1 / "Ukrainian Scientific Pharmacopoeial Center for the Quality of Medicinal Products". 2nd edition. 2016. 360 pp.
3. State Pharmacopoeia of Ukraine. Addendum 3. "Ukrainian Scientific Pharmacopoeial Center for the Quality of Medicinal Products". 2018. – 416 pp.
4. State Register of Medicinal Products of Ukraine. URL: <http://www.drlz.com.ua/>
5. On the approval of the List of medicines approved for use in Ukraine, which are dispensed without prescriptions from pharmacies and their structural units: Order of the Ministry of Health of Ukraine dated 04.18.2019 № 876. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0509-19#Text>
6. Boericke's New Manual of Homeopathic Materia Medica with Repertory. B. Jain Publishers. 3rd edition (January 4, 2010). 1268 p.
7. Kent's Repertory. URL: <http://homeoint.org/books/kentrep/index.htm>
8. State Pharmacopoeia of Ukraine: in 3 volumes - 2nd edition. 2015. Vol. 1. 1128 pp. Vol. 2. 724 pp. Vol. 3. 732 pp.
9. State Pharmacopoeia of Ukraine. Addendum 2 / "Ukrainian Scientific Pharmacopoeial Center for the Quality of Medicinal Products". 2018. 336 pp.
10. Compendium 2019 medicines: URL: <https://compendium.com.ua/uk/handbooks-uk/compendium-uk/>
11. Sierhieieva O., Tykhonova S., Tykhonov O. Comparative analysis of the nomenclature of monocomponent homeopathic medicines of different countries of the world. Journal of Pharmacy. 2007. Vol. 3. P. 43-46.
12. Sierhieieva O., Vyshnevskaya L. Ukrainian nomenclature of monocomponent homeopathic medicines. X. *НфаУ*. 2014. 221 pp.
13. Lukovenko T. Compilation as one of the methods of term formation in the field of homeopathy. Terminological bulletin. Scientific papers. IUL NASU. 2013. Vol. 2(2). P. 28-31.
14. Tykhonov O., Tykhonova S., Yarnykh T., Soboleva V. Fundamentals of homeopathic pharmacy. NUPh. 2002. 574 pp.
15. Tykhonova S., Piminov O., Tykhonov O., Kvitchataya A., Sierhieieva O. Complex homeopathic preparations: Ref. allowance. NUPh. 2006. 320 pp.
16. Modern issues of homeopathy. The miasmatic doctrine of S. Hahnemann and its practical application: Papers of the Intern. scientific-practical. Conf. 3 - 6 Oct. 2003. Kharkiv. Tykhonova S. NUPh. 2003. - 200 pp.
17. Boericke's New Manual of Homeopathic Materia Medica with Repertory. B. Jain Publishers. 3rd edition (January 4, 2010). 1268 p.